

„În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele“

Liviu Rebreanu

CUIBUL VISURILOR



Director fondator: SEVER URSA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE CONSILIUL LOCAL MAIERU
ANUL XXIV Nr.2 (138) *** MARTIE 2020 *** 8 PAGINI***

Maieru – file de dezvoltare rurală

De vorbă cu primarul comunei Maieru, domnul Vasile Borș



D-I Vasile Borș, primarul localității Maieru

În anul 2004, „prin voia Lui Dumnezeu și cu ajutorul cetățenilor din comuna Maieru”, d-l Vasile Borș devenea primar al acestei localități, fiind instalat în această funcție, devenind, cum îi place domniei lui să spună, „slujitor al măierenilor”, „slujitor administrativ al comunei Maieru”, intrând „în slujirea de om al oamenilor din această frumoasă comunitate. Provenind dintr-o familie veche, trăgându-și rădăcinile din această sevă a harnicilor măiereni, iubind oamenii de aici, pământul și locurile în care s-a născut, a pus suflet în toate încă de la început, dându-și tot interesul pentru dezvoltarea comunei.

La început au fost cuvintele, adică o platformă-program care cuprindea o serie de obiective propuse care trebuiau realizate și dezvoltate în comunitate. Încă din primul mandat (2004-2008) lucrurile au început să prindă contur, să fie atrase fonduri prin toate programele care erau posibile la acea vreme, iar realizările să se poată vedea atât în proiecte, cât și în teren. Toate acestea au continuat și în

următorul mandat (2008-2012) când d-l Vasile Borș a fost reales primar, cu 89,7 % din voturi, actualmente dânsul fiind la cel de-al treilea mandat. Aminteam de toate acestea pentru că în spatele a tot ce s-a realizat este o muncă asiduă de 12 ani, concretizată în numeroase proiecte și realizări pe toate planurile posibile: educație, sănătate, infrastructură, biserică, cultură etc. Fie că acestea au fost sau sunt finanțate prin diferite fonduri, fie ale Băncii Mondiale (la început), fie guvernamentale (vechiul program SAPARD, programul de dezvoltare rurală, programul național de dezvoltare locală), fie ale Uniunii Europene sau din bugetul local, d-l primar, alături de echipa sa (viceprimar, consilieri locali, cei din administrație), a reușit să ducă la îndeplinire numeroasele proiecte începute, altele fiind în curs de derulare, iar altele urmând a fi aprobate.

Așadar, în rândurile ce urmează, vom trece în revistă proiectele realizate de d-l primar în întreaga comună, începând în cele ce urmează cu cele din satul Maieru:

- extinderea rețelei de curent electric pe Valea Caselor;
- modernizarea drumului pe Valea Caselor (prin programul SAPARD);
- constituirea Ocolului Silvic Maieru (2005), al doilea din țară ca regie autonomă, mărindu-se suprafața de pădure a măierenilor de la 7000 de ha. la 9800 ha., la fel ca și beneficiile de la aprox. 1 mld. jumate/2 mld. lei vechi la 400/500 mii de euro, susținându-se astfel cofinanțările la anumite proiecte, O. S. Maieru ocupând în două

(continuare în pag. 2)

Viorel Daniel Partene

În primăvara acestui an, de 8 martie, d-l profesor Sever Ursa, directorul revistei noastre, a împlinit o frumoasă vârstă. Dumnezeu să-i dea multă sănătate și alți mulți ani de viață ca să se bucure deplin de împlinirea unor frumoase proiecte croite în timp, inclusiv revista „Cuibul visurilor”, fiind un OM de mare merit și valoare. La mulți ani!

Redacția



**D-I profesor SEVER URSA,
directorul fondator al revistei „Cuibul visurilor”**

Rebreniana

Liviu Rebreanu, Darius Pop și Nicolae V. Ilieșiu

În anul 2004, Nicolae Gheran a publicat în *Adevărul literar și artistic* (XIII, nr. 737, din 5 octombrie) un articol intitulat *Un document revelator*, pe care, mai apoi, l-a reprodus în *Rebreniana* (vezi Nicolae Gheran, *Rebreniana, studii, articole documente*, vol. II, Ed. Academiei Române, București, 2017, pp. 180-183). Este vorba despre un articol al măiereanului Nicolae V. Ilieșiu, gazetarul și inventatorul *Apilarnilului*, articol intitulat *Contribuții la înțelegerea operei <Calvarul> de Liviu Rebreanu – Revelatoare mărturisiri ale compozitorului Darius Pop*, pe care, la rândul nostru, îl reproducem mai la vale.

Măiereanul Nicolae V. Ilieșiu (1913-1998) (pentru detalii vezi *Autori măiereni*, antologie de Icu Crăciun și Iacob Naroș, Ed. Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2015, pp. 306-308) a fost prieten bun cu Rebreanu, dovadă că autorul lui *Ion* îl amintește în *Jurnalul* său: „Prin Ilieșiu, am ajuns coproprietar al Tipografiei *Eminescu*, având o treime din acțiuni cedate de Livezeanu” (conform Liviu Rebreanu, *Opere*, vol. 17, ediție critică de N. Gheran, p. 372). Niculiță, cum i se spunea în Maieru, i-a dat gratis aceste acțiuni

(continuare în pag. 3)

Icu Crăciun



Primăria, Monumentul Eroilor, Biserica „Sf. Arh. Ștefan”

De vorbă cu primarul comunei Maieru, domnul Vasile Borș

(continuare din pag. 1)

rânduri locul I în Top Afaceri România (firme mici și mijlocii) în ceea ce privește beneficiul adus;

- reabilitarea școlilor: școala cu clopot (2006), școala din mijloc (2011), școala de arte și meserii începută în 2007 și terminată, din cauza unui blocaj - desființarea acestor tip de școli -, în 2013;



Podul Unirii (zona Purcioaia)

Foto: răsunetul.ro

- construirea grădiniței de pe Valea Caselor (de lângă actuala primărie, prin finanțare guvernamentală) și a altor 4 săli de grădiniță la fosta primărie (din buget local); dacă în anul 2004, din cele 17 grupe de preșcolari, doar 2 erau în clădiri publice, celelalte fiind în chirie în diverse case particulare, ulterior s-a reușit ca toate grupele să fie mutate în clădiri publice;

- construirea noii primării;

- modernizarea și extinderea Căminului Cultural;

- construirea de cabinete medicale noi în centrul localității, la care se adaugă centrul de ambulanță, precum și cele două apartamente de serviciu aflate la etaj;

- construirea a două blocuri de locuințe prin programul ANL, Maieru fiind prima localitate din zona rurală care a reușit acest lucru;

- construirea Centrului Rezidențial pentru Vârștinici „Sfinții Zaharia și Elisabeta” (proiect integrat de 2,5 milioane euro, pe măsura 322, finanțat în 2009 și terminat în 2014), cuprinzând și partea de canalizare, stație de epurare, extindere rețea de apă și asfalt pe străzile care duceau spre acest cămin;



Blocurile ANL

Foto: răsunetul.ro

- realizarea rețelelor de canalizare, la început pe Ulița Crețului, Ulița Mare, Valea Caselor principal, apoi realizarea rețelelor de canalizare, partea I, și pe celelalte zone din comuna Maieru;

- conducte apă, asfalt pe Purcioaia - partea dreaptă, canalizare (prin fonduri europene, măsura 72) finalizată anul acesta;

- continuarea asfaltării din cadrul proiectului început pe Ulița Mare și Ulița Crețului, finanțat din buget local, atât pe Valea Caselor axial, ulița lui Avram Filimon, asfaltările urmând să continue și în primăvara acestui an prin Programul Național de Dezvoltare Locală (PNDL);

- asfaltări în cadrul măsurii 72 fonduri europene, fiind realizate 4 din cele 11 străzi, celelalte fiind în derulare, urmând deasemenea și asfaltarea capetelor de străzi;

- construirea podului peste Someș, în centru (aprox. 102 mii euro);

- aducțiunea renumitei „ape cu aur” de la izvor până în centrul localității, lângă primărie;

- construirea peste Someș a podului metalic din zona Purcioaia - „Podul Unirii” (puțin sub jumătate de milion de euro), urmată de asfaltarea Căii Poienii, cât aparține de comuna Maieru, urmând ca pe viitor autoritățile din Poiana Ilvei să

asfalteze și restul care este în administrația lor, astfel scurtându-se distanța dintre Maieru și Bistrița la 39 de km.; în viitor, pe Calea Poienii vor putea fi depuse alte proiecte pentru extinderea rețelelor de curent electric și apă pentru ca această zonă să se poată dezvolta;

- rigolă carosabilă pe lângă drumul național pentru a rezolva locurile de parcare, care va continua atât în Maieru, cât și în Anieș;

- trotuare, care au început la sfârșitul anului trecut și vor fi continuate și anul acesta, atât în Maieru și Anieș, urmând ca apoi să se realizeze pe o parte a drumului național un trotuar între cele două localități;

- construirea noii Săli de Evenimente din localitate (începută încă din anul 2010 și finalizată în 2013);

- construirea Monumentului Eroilor;

- susținerea bisericilor, indiferent de confesiune, prin fondurile alocate în construirea noii biserici pentecostale, reabilitării bisericii și casei parohiale greco-catolice, a bisericilor ortodoxe, atât din Maieru, cât și din Anieș;

- capela mortuară din Maieru, prin modernizarea cu fonduri alocate de către primărie a clădirii existente;

- indiguirea a 7 pâraie;

- indiguire Balasâna, prin fonduri de la Banca Mondială;

- construirea unei baze sportive (finalizată în 2012);

- realizarea iluminatului public, unul modern și economic (2018);

- construirea depozitului de lemne pentru populație;

- finanțarea prin fonduri de mediu, în mandatul al II-lea, a parcului din centru, care va fi amenajat ulterior;

- achiziția de utilaje pentru comună;

Dintre proiectele realizate în satul Anieș, aparținător comunei Maieru, le trecem în revistă pe următoarele:

- deschiderea unui cabinet medical;

- construirea grădiniței de la Valea Muntelui și a celei de lângă școală, din fonduri locale;

- reabilitarea Școlii Gimnaziale „Justin Ilieșiu”, din fonduri guvernamentale;

- bază sportivă;

- realizarea rețelelor de canalizare, cu excepția a 2-3 străduțe;

- asfaltări – zona Colonie axial, Valea Anieșului (proiect european);

- realizarea infrastructurii rutiere Anieșul Mic, Anieșul Mare, la care se adaugă continuarea acestuia și în Maieru, pe Valea Caselor până la izvorul de apă plată;

- realizarea iluminatului public, unul modern și economic;

- extindere curent electric pe Valea Anieșului;

- construirea Căminului Cultural (pe măsura 322, contract semnat în 2009);

- Centrul de Informare Turistică, prin finanțarea încă din al doilea mandat, finalizat în mandatul în care d-l primar a lipsit;

- construirea podului în zona Bocșerie (2018, cu finanțare de la guvern);

- construirea podului de la Valea Muntelui - Lunca (2017) și a podului de la Hait (2019), ambele din buget local;

- indiguire pârâu Valea Muntelui (din buget local) și indiguire de la pod Luncă pe lângă râul Anieș.



Sala nouă de evenimente

Foto: răsunetul.ro

Astfel, în cele 3 mandate ale d-lui primar Vasile Borș, au fost realizate un număr de aproximativ 65 de proiecte (lucrări de anvergură mijlocie și mare), aici intrând proiectele care s-au înfăptuit, dar și finanțările aduse de domnia sa. Pe lângă toate acestea de care aminteam mai sus, se adaugă și alte proiecte de anvergură mai mică.

Multe proiecte sunt și acum în derulare. La unele se lucrează de zor, aici amintind de lucrările interioare care se fac la Căminul Cultural, urmând ca între timp să se facă și achiziția pentru mobilier, aparatură pentru cinematograful 3D sau alte dotări.

Alte proiecte, atât în localitate, cât și în afara ei, așteaptă deja timpul favorabil pentru a putea fi continuate. Amintesc aici de cele 3 proiecte de asfaltări, mai fiind de executat încă 2 km (pe Programul de Dezvoltare Locală) sau alte asfaltări de drumuri în localitate, aici intrând o serie de străzi. Un alt proiect, care are ca obiectiv asfaltarea capetelor de străzi, este licitat, urmând ca în viitor acestea să fie și ele asfaltate.

Alte două proiecte, în valoare de 3 milioane de euro, vizează realizarea de drumuri forestiere.

Din fonduri europene (o jumătate milion euro), se va mai construi încă o grădiniță, cu spații de joacă, încercându-se să fie una cu program prelungit, proiectul fiind licitat de aproximativ 8-9 luni, așteptându-se ca un constructor să înceapă lucrarea.

(continuare în pag. 3)

Viorel Daniel Partene

De vorbă cu primarul comunei Maieru, domnul Vasile Borș

(continuare din pag. 2)

Început în decembrie anul trecut, proiectul realizării trotuarelor va continua imediat ce vreme va permite atât în Maieru, cât și în Anieș, urmând ca apoi să se realizeze pe o parte a drumului național un trotuar între cele două localități, după cum menționam mai sus.

Un alt proiect va viza construirea unei capele mortuare în Anieș, aceasta urmând să fie realizată din fonduri europene.

Alt proiect depus și aflat în stare de evaluare se referă la încălzirea pe bază de biomasă pentru instituțiile din Maieru și producerea de energie electrică pentru instituții și iluminat public.

După ce, în anul 2011, Muzeul „Cuibul visurilor” din Maieru a fost reabilitat la exterior,

acum se intenționează, deasemenea, depunerea unui proiect pentru modernizarea totală a acestuia, acesta fiind un muzeu reprezentativ nu numai pentru comunitatea de aici, ci și pentru toți românii.

Deci, în total sunt în jur de 12 proiecte care sunt în derulare și unul care este în evaluare, urmând a se deschide noi sesiuni pentru a se depune și alte proiecte.

Multe proiecte au fost duse la bun sfârșit și multe vor urma și de acum încolo. „Pentru orice proiect al localității Maieru a fost pus suflet până l-am văzut împlinit” ne declară domnul primar, dânsul fiind, așa cum îi place să spună, „slujitorul tuturor”. Un om cu suflet mare care să țină la comunitatea lui, la oamenii din acest

loc și la tot ce îi înconjoară, la pământul unde s-a născut sau care să fie „suflet în sufletul neamului meu”, cum spunea George Coșbuc, sunt doar câteva dintre calitățile pe care ar trebui să le aibă un primar, după cum ne mărturisește d-l Vasile Borș, calități care se adaugă proiectelor și realizărilor menționate mai sus și experienței de care a dat dovadă d-l primar în administrarea cât mai bună a comunei Maieru. Cu siguranță d-l primar le are pe toate acestea și știe câte lucruri mai sunt de făcut pentru ca localitatea noastră „să ajungă în situația cea mai frumoasă”, să devină, așa cum se numește și cartea domniei sale, „Maieru – Cuibul visurilor împlinite”.

A consemnat Viorel-Daniel Partene

Rebreniana

Liviu Rebreanu, Darius Pop și Nicolae V. Ilieșiu

(continuare din pag. 1)

crezând că, dacă va pune pe frontispiciul cotidianului *Viața* numele romancierului, va avea succes. N-a fost să fie așa. Menționăm că N. V. Ilieșiu fusese directorul economic al celebrului ziar *Curentul* al lui Pamfil Șeicaru, iar *Gazeta sporturilor* îi aparținuse. Ei, bine, Ilieșiu i-a dat lui N. Gheran câteva file din *Din jurnalul meu. Mărturii pentru istorie*, dar și câteva facsimile de pe notațiile olografe ale lui Darius Pop, prieten din copilărie cu Rebreanu, dar și cu Nicolae V. Ilieșiu. Aidoma lui Rebreanu, Darius Pop, originar din Măgura Ilvei, jud. Bistrița-Năsăud, a făcut școala primară în Maieru, unde acesta avea un frate învățător. A fost compozitor, folclorist, romancier, gazetar etc. Rebreanu îl pomenește prima dată în jurnalul său în data de 15 august 1916, când se întâlnește la o cafea și-i spune „că-i sigur că mâine intrăm în război” (conf. Liviu Rebreanu, *Jurnal*, I, text ales și stabilit, studiu introductiv de Puia Florica Rebreanu, Addenda, note și comentarii de N. Gheran, Ed. Minerva, București, 1984, p. 341), apoi în 16 aprilie 1923, unde notează că a primit o „scrisoare de la Darius”, fără a da alte amănunte. În 11 mai 1931, Rebreanu nota: „A mai venit și Darius Pop, să mă roage pentru piesa lui (s. n.) și apoi să-mi propuie o combinație pentru desfacerea unei ape minerale din țara Oașului” (Liviu Rebreanu, *Jurnal*, I, ..., p. 195). E vorba de piesa *Flăcări*, apărută recent sub îngrijirea lui Ioan Nistor (Ed. *Citadela*, Satu Mare, 2020), despre care vom scrie într-unul din numerele viitoare. Dar, iată textul lui Nicolae V. Ilieșiu:

„Contribuții la înțelegerea operei *Calvarul* de Liviu Rebreanu – Revelatoare mărturisiri ale compozitorului Darius Pop

În anul 1919 a apărut la București în Editura „Alcalay & Co.” volumul lui Liviu Rebreanu: „*Calvarul*”, după ce mai înainte publicase: „*Frământări*”, nuvele și schițe, la Editura Librăria Națională, Orăștie, 1912; „*Golanii*”, nuvele și schițe, la Editura H. Steinberg, București, 1916; „*Mărturisire*”, nuvele și schițe, Biblioteca Căminul București, 1916; „*Răfuiala*”, nuvele și schițe, Editura Alcalay et. Co., București, 1919.

„*Calvarul*” este o poveste romanțată, dar autentică, a vieții pline de privațiuni, de zbucium și incertitudine existențială în timpul războiului de întregire, cu referire la perioada ocupației germane în București și în Țara Românească, când sufletul, conștiința de român ardelean și demnitatea de om ale lui Liviu Rebreanu au fost cel mai mult lovite prin atacuri veninoase de clevetire și zvonuri iresponsabile îndreptate pieziș, ca să nu poți para loviturile. Autobiografia lui Liviu Rebreanu din acest timp (1916-1919) cuprinde în „*Calvarul*” cea mai sinceră mărturisire a frământărilor sale

sufletești, culminate până la limita actului de disperare, ca urmare a calomniilor și răutăților oamenilor care pescuiau în apele tulburi ale războiului de întregire, lovind fără scrupule în cinstea acelora care prin talentul și valoarea lor morală constituiau o piedică în calea parvenirii defăimătorilor.

Liviu Rebreanu a fost supus insinuărilor de a fi fost în serviciul ocupanților și spionul germanilor, austrieșilor și maghiarilor în timpul refugiului său în Moldova. Nimeni n-a îndrăznit să-i aducă direct o astfel de acuzație. Dar zvonurile și insinuările la cafea și la colț de stradă i-au produs mari suferințe, trebuind să-și ascundă neliniștea și durerea în „tănițele inimii” lui.

În prefața „*Calvarul*”-ului, intitulată semnificativ „*Avertisment*”, Liviu Rebreanu scrie:

„Războiul este o tragedie uriașă alcătuită dintr-o complexitate de tragedii mărunte. Câte milioane de oameni a înghițit măcelul, atâtea milioane de drame a stârnit în lume, unele zdrobind numai trupurile, altele strivind sufletele. Și poate că cele mai tăcute, ascunse, zăvorâte în tănițele inimii, au fost cele mai cumplite. Gloanțele, obuzele și toate uneltele născocite spre a omorî câți mai mulți oameni, au cel puțin silința de a ucide repede, de-a sfârși mai curând chinurile trupesti; pe când suferințele sufletești rod îndelung temelia vieții, ca o ceată de carii flămânzi, până ce izbutesc s-o sfârșime”.

Avertisment-ul” din „*Calvarul*” este dat martie 1919. La câteva luni de la apariție, la 21 noiembrie 1919, autorul Liviu Rebreanu oferă prietenului său din copilărie Darius Pop (plecat și el din Transilvania, după ce a trecut prin temnițele Szeghedinului, plătind tribut pentru sentimentele și dârzenia lui de român, pentru a se înrola apoi în armata română), un exemplar din „*Calvarul*”, pe pagina 9, scriindu-i următoarele:

„Prietenului scump Darius Pop, în amintirea întâiei lui vizite la București ca inspector 21.IX.1919 Buc(urești), Liviu Rebreanu.”

Mulți ani mai târziu (6 martie 1956), trecând prin Cluj, l-am întâlnit pe Darius Pop la Societatea Compozitorilor al cărei membru activ era. Vorbind cu duioșie de timpuria moarte a lui Liviu Rebreanu, la 59 de ani (în 1944), torcând caierul amintirilor, Darius Pop mi-a arătat volumul cu dedicație, mărturisindu-mi că a fost prezent la București în perioada uneltirilor împotriva lui Rebreanu și că personal a luat parte la ușurarea suferințelor lui morale.

Volumul „*Calvarul*” pe care-l am, cel cu dedicația lui Liviu Rebreanu din 21 noiembrie 1919, conține la pag. 236 o însemnare olografă a lui Darius Pop. Este un epilog mai mult decât util pentru a se

înțelege starea de spirit a eroului din „*Calvarul*”, care nu este altul decât însuși autorul romanului, Liviu Rebreanu, aflat la sfârșitul puterilor, dar cu conștiința împăcată și pură ca o resemnare odihnitoare.

În fața revolverului, ca ultimă soluție, judecata lui oscilează ca într-o poziție de echilibru, de cumpănă, rostind întârziat dar lucid, ca în fața unui destin hotărâtor:

De ce n-o mai fi rece revolverul?

Prin gura țevii la tâmplă și nu e rece.

Mângâi trăgaciul și nu e rece...

Acum o apăsare ușoară mă mai desparte...

Acum sânt pe pragul dintre două lumi...

Acuma...

După acest sfârșit din „*Calvarul*”, Darius Pop a scris acest text:

„E povestea lui Rebreanu

Care continuă.

A plecat la Chișinău, unde a fost bătut de studenți. Pe urmă câțiva oameni de seamă i-au luat apărarea și ura stârnită contra lui s-a mai potolit.

În 1918 – decembrie – am revenit și eu la București. Primul meu drum a fost la el și l-am invitat la o partidă de biliard sun Luvru (sub hotelul Louvre), dar Fanny, nevasta lui, s-a opus categoric să iasă ziua în lume; se temea de studenți. Am liniștit-o că fiind cu mine nu i se poate întâmpla nimic, eu fiind îmbrăcat în uniformă de ofițer de Vânători de Munte.

Așa l-am scos zilnic la plimbări și a reluat contactul cu lumea bucureșteană care l-a reprimat apoi, după ce s-a convins că niște colegi ticăloși și fără scrupule l-au adus în situația pe care și-o descrie el în „*Calvarul*”.

Cluj, 1 octombrie 1955

Darius Pop”

Mărturia lui Darius Pop este categorică și încheie un capitol zbuciumat din viața lui Liviu Rebreanu.

Episodul descris în „*Calvarul*” nu se referă numai la viața romancierului Liviu Rebreanu. Este bogat în referințe, analize și învățăminte și pentru istoricii și cercetătorii de azi și de mâine care se ocupă de moravurile epocilor, pentru dreapta drămuire a adevărului adevărat.

București, martie 1976

Nicolae V. Ilieșiu”

Icu Crăciun

Mâinile mamei

Stau câtodată, minute în șir și o privesc pe mama. Slabă cu ochii foarte blânzi și cu părul peste care în ultimele toamne au picurat parcă boabe de brumă. Muncește toată ziua, până seara târziu.

Aseară, pe când torcea, mi-am oprit privirea asupra gingașelor sale mâini. Ce frumoase erau mâinile mamei! Am stat de vorbă cu ele, copleșit de hărnicia lor. Dar în gând, să nu priceapă mama: „Voi m-ați legănat zile și nopți de-a rândul. M-ați mângâiat pe frunte când făceam o faptă frumoasă care o mulțumea pe mama. Mi-ați purtat mâna când începusem să

scriu primele litere. Și tot voi, neobosite, îmi cuprindeai obrazii când aveam vreo supărare. Vă simțeam mângâierea dulce chiar și atunci când eram departe de mama, te miri unde, la scaldat, ori în bancă. Erați parcă lângă mine și în seara aceea când m-am rătăcit prin pădure.”

Apoi iar le-am privit și mama torcea mereu fără să simtă focul ochilor mei. Ea nu știa că-i slăvesc, în gând, mâinile. Deodată mi s-a părut că stânga o întrebă pe dreapta:

- Ești trudită?

- Mai pot, mai pot, răspunse sora ei din caietul de lână, albă. Se înțelegeau parcă în șoaptă, prin telefonul firului care se lungea mereu, până la fusul pe care dreapta îl învârtea... sfâr, sfâr...

M-am ridicat, apoi m-am aplecat să sărut mâinile cele mai frumoase din lume. Dar mama, observând clătinarea mea, mi-a zis:

- Ți-e somn, dragul mamei. A prins atunci fusul, iar cu dreapta mi-a mângâiat fruntea: „Du-te și te culcă!” Și nu i le-am sărutat atunci, ca să nu priceapă că i le-am privit atâta vreme. Dar astă noapte am avut visul cel mai frumos... Când m-am trezit, am sărutat cele mai frumoase mâini din lume. Mâinile mamei!

Eusebiu Hădărău, clasa a VII-a A, 1967



Măiereancă torcând

In memoriam

REMEMBER – EUSEBIU – OMUL bun la toate (gânduri de bun rămas)

S-a stins pe neașteptate, la mijloc de februarie, demn și deloc resemnat, în urma unor suferințe nedrepte, prietenul multora dintre noi, EUSEBIU... Cine l-a cunoscut îndeaproape își amintește de farmecul și felul lui neegalat de-a fi mereu vesel, plin de un optimism debordant și molipsitor, gata la orice oră de a da o mână de ajutor celor din juru-i.

Încerc să evoc cu tristețe, cine a fost Omul, ce ar mai fi putut să fie încă... Mai întâi de toate a fost un familist exemplar, atent și ocrotitor până-n ultima clipă, ar fi fost pe mai departe un sprijin pentru toți ai lui, mari și mici, atât material, cât și spiritual. A fost și ar fi continuat să fie bunicul ideal pentru cele trei nepoțele, pe termen lung. A fost maestrul declarat al scrisului de mână, azi total uitat, putea fi un excelent caligraf în viitor, pentru dragile lui nepoate. Avea un har special al dialogului surprinzător de plăcut și natural, putea să fie pentru mulți alții, un interlocutor de clasă, de unde și înclinația înspre compoziție (cine va citi „Mâinile mamei” îmi va da dreptate) și, de ce nu, ar fi fost în viitor, un povestitor talentat pentru cei apropiați lui.

Prieten drag,

Ai fost un meșter priceput la orice construcții sau instalații, puteai să fii în continuare, un bun tehnician, șef de lucrări sau servicii, în orice loc din lume, indiferent de complexitatea lor. Ai încercat de-a lungul vieții, tot felul de activități, puteai să faci față oricărui tip de manageriat sau patronat, în orice domeniu. Ai fost un prieten aparte, bun la suflet și pe termen lung, de ce nu, te vedeam un formator de opinii sau un lider greu de contestat, altfel decât mulți alții. În multe noastre ieșiri în natură, el, Eusebiu se simțea extraordinar, era sufletul grupului, puteai fi un excelent ghid montan sau expert într-ale turismului din zonă; cunoscătorii știu că ți-ai făurit printre primii, cabana ta proprie.

Regretul nostru, al celor din jurul recelui tău mormânt e că ai plecat tocmai când iarna dădea semne de plecare, dacă apucaai primăvara, în mod sigur, alta ar fi fost situația... Rămas bun, dragă EUSEBIU, toți cei care te-am cunoscut te vom purta mereu în inimi, zâmbetul tău special, inimitabil, felul tău de-a fi, de-a vorbi, de-a spune o vorbă bună atunci când trebuia, și, mai ales, chipul tău plin de viață și înțelegere, de iertare și bunătațe ne va rămâne veșnic în amintire...

Adio, prieten drag! Bunul Dumnezeu să te păstreze pe lângă El, în liniște și pace sufletească!

Iacob Naroș

Rebreniana

O mamă către fiul ei...

Este vorba de Ludovica Rebreanu și corespondența ei cu fiul său mai mare, Liviu Rebreanu cuprinsă în volumul Ludovica Rebreanu, *Adio până la a doua venire – Epistolar matern*, (Colecția „Scrinul negru” coordonată de Ion Vartic, Cluj-Napoca: Biblioteca Apostrof, 1998, Cluj, Ediție îngrijită, prefață și note de Liviu Malița). În prefața intitulată „Glose la un epistolar matern”, Liviu Malița ne vorbește despre cele patruzeci și trei de scrisori pe care Ludovica Rebreanu le-a adresat fiului ei Liviu, între anii 1910 și 1943. Scrisorile se păstrează în Arhiva Bibliotecii Academiei Române (Corespondență/ Ludovica Rebreanu-Liviu Rebreanu, S 5(1-43), CMLXXIV). La unele dintre epistole, mama a primit răspuns (sunt prezente patru scrisori identificate în Biblioteca Documentară a Muzeului „Cuibul visurilor” din Maieru și la Casa Memorială „Liviu Rebreanu” din Prislop, ele fiind reproduse în *Addenda* ediției de față. Răspunsul lui Liviu a fost când prompt, când întârziat, posibil să mai fie și alte asemenea scrisori trimise, ele lipsesc oarecum din cartografierea exactă a dialogului dintre mamă și fiu, dar în ansamblu avem o imagine clară a legăturii strânse dintre cei doi, în ciuda atâtor inadvertențe pricinuite de întâmplările ce n-au mai depins de propria lor voință.

Prefațatorul mai subliniază în ce măsură sunt importante aceste documente pentru cercetătorul avizat și interesante pentru alte categorii de cititori. Atât pentru biografi sau exegeți cât și pentru istoricul și criticul literar, scrisorile vor fi necesare pentru înțelegerea operei și a altor aspecte ale creației. Liviu – Fiul mamei aflat sub protecție feminină mereu (mama, iubita, soția, fiica), dar și prezent în căutarea imaginii oculate a tatălui, pierdută și apoi recucerită tardiv în operă. Nu în ultimul rând, epistolele Ludovicăi dovedesc o puternică

personalitate a acesteia din mai multe puncte de vedere. Născută la 7 octombrie 1865, Ludovica, Diugan pe numele de fată, aparține unei familii de țărani liberi, cu mulți copii, chiar înstăriți din Beclean. Nepoată a lui Simion Moldovan, învățător în Beclean, va fi crescută de acesta din cauză că destinul ei suferă câteva accidente biografice (moartea timpurie a tatălui ei, în timpul holerei din 1873, un incendiu care mistuie acareturile familiei). Căsătoria cu învățătorul Vasile Rebreanu nu o trece definitiv în clasa intelectualilor satului. Naște 14 copii, dintre care supraviețuiesc nouă (Liviu, Iulius-Sever, Livia, Emil, Maria-Ludovica, Virgil, Flora-Ecaterina (Florica, Rița), Sever (Luțu), Tiberiu). Va lupta cu grijile și nevoile materiale în creșterea și educarea lor. În 1914, rămăsese văduvă, trei dintre copii erau încă minori, mama Ludovica se va dedica lor cu trup și suflet după cum mărturisește în Scrisoarea 15: („Pentru ei nu mi-am luat parte nici la o viață. Pentru mine a fost numai munca zi și noapte, ca să-mi văd casa și copiii creșcuți și mulțumiți.”)

Așadar, Ludovica ne apare ca o „mamă teribilă” în toate manifestările ei, atunci când își adora fiii ei: „Ce bucurie să am eu mai mare mai mare ca asta? , că copiii/ i mei sunt în poziție bună. Faptele mele celea mai cinstite femei și drăguță tuturor cine le-a auzit de nume, cum e Livia, esemplă femeilor.” (S. 13) sau „Crepe dracii cei răi, ca tot ca copiii mei nu mai sunt mult, nici din familiile celea mai vestite pe vremuri.” (S. 22) Uneori o necăjesc, este nevoită să-i repudieze ca fiind diavolești: „Despre copii nu pot să zic că e mai bun unu decât altu. Că toți sunt uneltele sătanei. Le pare rău și după mâncarea ce o mânc.” (S. 15)

De fapt, iubirea mamei Ludovica e

(continuare în pag. 5)

Iacob Naroș

Rebreniana*(continuare din pag. 4)*

agresivă, la care concură spiritul matern; admirația și rivalitatea, pentru întâiul născut, Liviu, îmbracă forme speciale, mai ales, când a devenit scriitor. Îl vede ca pe Fiul Fecioarei, fiul sacru: „Tu care ai fost învrednicit să fii născut din o fecioară curată, rară, din multele numite fecioare.” (S. 13), de aici și denumirea de „Alfa.” Ea este convinsă că toți ceilalți copii care vor urma nu vor mai putea fi înzestrați cu acel spirit al mamei fecioare, acesta s-a pierdut, fiind dăruit doar lui; de aceea, Liviu este singur Fiul mamei, în timp ce toți ceilalți sunt copiii țărânei, ai cărnii, fiii Tatălui.”

Descoperim din scrisori o mamă „cu spirit”, semi-instruită, cu o forță reală a epicului, o alegorie în simplitatea rurală, bună mânuitoare de cuvinte, talent narativ autentic. Antologică e Scrisoarea 3 scrisă la câteva zile după moartea soțului, la 14 iunie 1914, trimisă lui Liviu, plină de afectivitate, dar și de o rigoare extremă. Efectele sunt gradate savant, la început, se prezintă o zi oarecare din viața familiei Rebrenu, fiecare cu ritualul lui („Vasile s-a întors de la „cănțalărie”, a dormit după-amiază, a stat de vorbă cu copiii, a cinat cu Ludovica cu de-ale ei”, așadar, o atmosferă cvasi-idilică. Deodată, în acest univers domestic, moartea se furișează pe nesimțite, rupând armonia, ea nu va înțelege și nu acceptă un fapt atât de brutal. De aici, se trece la o imagine apocaliptică atât pentru familie cât și pentru comunitatea din care fac parte: „...îți pipăi tot corpul, era cald, când simt mâna stângă rece ca sloiu, toată mă cutremur, încep a țipa,

O mamă către fiul ei...

vai dragu mamei că e mort...” oamenii înspăimântați au alergat în grabă, în cap de noapte...” Moartea învățătorului a produs o zguduire în tot ținutul.”

O enumerare progresivă descrie reverberația evenimentului în comunitatea sătească: Pe scumpul nostru l-am așezat la odihnă marți în 16 cu toate ceremoniile unui creștin. A asistat un public numeros. Domni, Dame din toate părțile. Au venit prislopenii, cete de țărani cu preotul și învățătorul și l-au petrecut cu toate rudele noastre din Chiuza, Feleac, Betlean...”

Finalul aduce o schimbare de registru, de la metafizic, la pragmatic. Adică date seci despre partea financiară, probleme, greutate, griji, cu care se revine la starea de dinainte a unei realități indiferente. Din „tatăl nostru”, se ajunge la „decedatul”. În acest discurs, prefațatorul identifică trei niveluri, un limbaj al micii burghezii rurale din Transilvania, încă apropiat de cel al cancelariei imperiale, constituind document de epocă inedit. Al doilea nivel e mai subtil, stările de suflet ale Ludovicăi (necăjită, iritată, enervată, tristeți metafizice... („Acum am rămas singură)... Și cum e timpul posomorât, cum a nins, astă noapte, așa mă aflu de străină și singură în lume...” (S. 8). Cel de-al treilea registru la nivel de lexic are uneori o cadență și o rezonanță ritualică: „În ziua în care te-ai născut au tras clopotele într-o dungă ca în vreme de primejdie, de s-au înspăimântat oamenii și a fost panică în tot satul, să auzi clopotele în mez de noapte. Acea faptă s-a făcut

când a fost în primejdie două vieț de om...” (S. 25).

Vom întâlni și referințe biblice. „Doamne, ce să fie? Am avut soț pe diavolu din care și-au ales numai duhuri rele? Ori m-a ales Dumnezeu ca pe Iov din Scriptură să fiu cercetată pentru credința mea tare.” (S. 32). Elemente de limbaj ceremonios sunt prezente: „Vă rog să nu vă supărați și să mă iertați și să nu luați în nume de rău...” (S. 4). Stilul sentențios: „Câte frământări trec peste oameni și oricât ne-am nevoi să scăpăm de ele mai ușor, tot nu putem...”

Date despre Maieru apar într-o scrisoare expedită din Aiud, din 13 faur 1927, prin care Ludovica își felicită fiul cu ocazia primirii cetățeniei de onoare din partea comunei Maieru: „Felicitări la cetățenia de onoare din Maieru. să trăiești, să stăpânești ce ai câștigat prin cinste, iubire și dreptate, cu toț te admirăm!” În *Addenda* aflăm scrisorile lui Liviu către părinți și frații Iulius și Emil și patru epistole către mama Ludovica. Amintesc câteva regionalisme din zonă care dau savoare exprimării: „forobraz” – obraznic; „aprinjoare” – chibrituri; „spesă” – cheltuieli, „bulug” – scandal ș. a. Așadar, Liviu a moștenit de la mamă darul evocării, Ludovica și-a depășit prin sensibilitate, condiția mediocră. Din corespondența celor doi deducem că relația dintre ei, mamă și fiu, a devenit una specială.

Iacob NarosIstorie măiereană

În primăvara anului 1889, preotul Vasile Groze, senatul bisericesc și alți credincioși din Maieru priveau neputincioși spre ceasul din turnul bisericii care nu mai ținea pasul cu timpul. Mâhnirea trebuie să fi fost mare, mai ales că după acel orologiu se orientau mai toți măierenii. Lucrurile aveau să se schimbe spre bucuria tuturor – la început -, iar apoi spre mâhnirea lor, mai târziu.

**Turla Bisericii mari (2020)**

În martie, același an, prin localitate a trecut evreul Rubin Moor, mare orologier recomandat de o sumedenie de documente, care simțind supărarea măierenilor, s-a oferit să le repare ceasul cel din turn. Au stabilit prețul lucrării, apoi perioada de muncă și pentru toate au făcut contract. Și așa a început treaba, doar că timpul a început să se scurgă ca-n povești, zilele se făceau săptămâni, săptămânile

Povestea orologierului care a sfidat timpul

luni, iar pentru ca lunile să nu devină ani, măierenii l-au presat pe orologier să termine odată reparațiile ceasului. Evreul i-a lămurit pe toți că lucrările erau pe drumul cel bun, iar ceasul avea să funcționeze mai bine ca niciodată, însă avea nevoie de niște bani să se întrețină. Desigur, măierenii au plătit.

Trecuse mai bine de o jumătate de an și ceasul tot defect era. Se așternea toamna, sătenii începuseră să-și adune bucatele de pe hotare și văzând de pe toate dealurile turla bisericii, își aminteau de îndată de Rubin Moor și orologierul care refuza să măsoare corect timpul. Apoi toți prinseră de veste că evreul pleca din localitate, pentru o scurtă perioadă, să țină sărbătorile în altă parte. Spusese că pleacă în Rodna, însă măierenii l-au văzut mergând spre Sângeorz, și de-acolo la Bistrița, și de-acolo dus a fost. I-au pierdut urma și o sumă importantă de bani, în vreme ce și limbile ceasului din turn murmurau nemulțumite despre afacerea proastă pe care o făcuseră măierenii...

Această istorisire este inspirată dintr-o scrisoare a măierenilor, datată la 13 martie 1892, păstrată la Arhiva din Bistrița, fond Oficiul Parohial Greco-Catolic Maieru, dosar 28, fila 21.

O redăm mai jos:

„Însemnare officioasă!

În anul 1889 în martie, s-a insinuat la parohul local din Maieru, Vasile Groze, un individ Rubin Moor, dându-se pe sine și descoperindu-se a fi orologier de turnuri bisericesti, despre ce a arătat o mulțime de documente din mai multe locuri. Insinuarea aceasta s-a făcut cunoscută senatului bisericesc greco-catolic din Maieru, care la cererea lui Rubin Moor a dat acestuia orologierul bisericii cei nouă de aci spre reparare și regulare, făcând despre aceasta contract formal. Numitul orologier a lucrat din luna lui martie până în luna lui mai 1889 și a adus lucrul cu orologierul până acolo încât

orologierul bătea atât pătrarele cât și orele, însă și arătarea arătătoarelor în baterea pătrarelor și a orelor regulate mai îndelungat de o lună nu s-a putut produce, din care cauză senatul bisericesc, prin parohul local, pe Rubin Moor l-a constrâns să termine odată regularea deplină a orologierului, după cum prin contract s-a obligat; el a promis că cel mult până în finea septembrie 1889 va preda orologierul deplin regulat, numai senatul bisericesc să binevoiască a ordina spre a i se da bani din lada bisericescă, ca să aibă cu ce trăi, căci altminteri neavând cu ce trăi, nu va lucra mai departe la orologier; deci senatul bisericesc considerând cererea ceasornicarului de naturală și justă hotărăște în unanimitate, ca pentru timpul de șapte luni în care s-a apucat, cum că va termina deplina regulare a orologierului de turn, să i se dea din lada bisericii suma de 70 fl.v.a.

În luna lui septembrie 1889, s-a insinuat la senatul bisericesc cu cererea ca se i se dea încă 5 fl.v.a. care cu suma de 64 fl.v.a. primită deja fac 69 fl.v.a. spre a-și putea face sărbătorile și contractul încheiat cu el, dându-i-se suma de 5 fl.v.a. și și contractul spre decopiere, promițând că va serba sărbătorile israelite în Rodna, care zace de la Maieru în sus a luat-o în jos către Sângeorz, unde după ce și-a serbat sărbătorile s-a dus la Bistrița, de unde nu i s-a putut mai mult urma (...) cu toate că pe calea administrațiunii politice a fost curentat. Acest lucru descoperindu-se senatului bisericesc, în ședința publică s-a luat spre știință.

Maieru, în 13 Martie 1892.”

Elisabeta Scurtu

Graiul născăudean în tiparele unei mari prietenii: Vasile Scurtu și Gavril Istrate

Comuniunea de suflet și interesul pentru cercetarea științifică a făcut ca doi oameni de mare cultură din străvechiul ținut de pe Someș, Vasile Scurtu din Parva și Gavril Istrate din Nepos să pună în valoare dragostea lor pentru graiul născăudean.

Apropiati din punct de vedere geografic și mândri de obârșia lor țărănească, cei doi absolvenți ai școlii născăudene au avut aceeași chemare științifică și profesională care s-a dovedit atât de utilă pentru cultura românească contemporană.

S-au cunoscut destul de târziu pentru că diferența de opt ani, unul față de altul, nu le-a permis să se întâlnească deodată la școală, iar studiile universitare le-au făcut în orașe diferite. Vasile Scurtu la Cluj, iar Gavril Istrate la Iași.

„Liceului din Năsăud îi datorăm toată mândria noastră cărturărească și niciodată nu vom fi în stare să-i arătăm recunoștința pe care o merită”, scria cel dintâi, ardeleanului moldovenizat în dulcele Târg al Ieșilor.

Amândoi au trecut prin aceleași neajunsuri financiare, dar au răzbit prin voința lor și efortul deosebit al părinților. În pofida oricăror privațiuni, ei voiau să învețe la școlile cele înalte. Atât unul cât și celălalt au ajuns profesori de limba română.

Când au plecat de-acasă, și-au luat merinde de suflet, graiul născăudean pe care urma să-l toarne în tiparele lingvisticii românești. Vasile Scurtu va scoate la lumină lucrarea „**Termenii de înrudire în limba română**”, iar Gavril Istrate „**Graiul din Nepos**”, amândouă fiind teze de doctorat.

Ei știau unul de altul, dar nu se cunoșteau personal. În 1943, Vasile Scurtu îi scrie lui Gavril Istrate cea dintâi scrisoare, după care vor urma încă vreo treizeci și cinci. Din conținutul lor răzbate tonul unei alese prietenii care se baza pe sinceritate și un călduros sprijin profesional

Apropierea dintre cei doi născăudeni avea să se facă în vremea războiului, când amândoi erau mobilizați la Târnăveni, în Regimentul 82, Infanterie, format din refugiații diferitelor unități militare care își aveau sediile în mai multe orașe din Transilvania de Nord, cedată în urma Dictatului de la Viena, la 30 august 1940.

Cum nu trecuse prin școala de ofițeri și nu era decât sergent, Vasile Scurtu a fost repartizat ca profesor la copiii de trupă care își făceau instruirea școlară în cadrul regimentului.

În aceste împrejurări, prin intermediul unui coleg de-al său, Teodor Podariu, autor al unei broșuri folclorice, originar din Pinticul Tecii, aflat și el în acest regiment, se petrece prima lor întâlnire care avea să-i lege pentru tot restul vieții.

Iată ce povestește Gavril Istrate în amintirile sale: „Aflând Podariu că nu mă cunoștea a zis: „Hai să mergem la el, la copiii de trupă, să te recomand pe tine ca fiind nepotul colonelului Teofănescu și că ai fost repartizat acolo, ca să-i dai o mână de ajutor în instruirea copiilor de trupă”.

Teofănescu era moldovean de prin părțile Neamțului și credea că și Gavril Istrate este moldovean, iar pe deasupra i se părea simpatic

prin felul lui de-a fi. De aceea îl trata ca pe unul de-al lui. Față de Scurtu, colonelul se arăta nemulțumit, deși acesta se străduia să facă tot ce-i sta în putință pentru instruirea „elevilor” săi, având o pregătire „exemplară în specialitate și o metodă de predare de invidiat”.

Cei doi prieteni încercau să-i schimbe părerea despre Scurtu și să fie tratat altfel decât până atunci, lucru care se va întâmpla până la urmă.

Farsa pusă la cale se petrece întocmai, după cum povestește Gavril Istrate. „L-am găsit pe Scurtu la o oră de clasă și, când Podariu i-a spus despre ce-i vorba, el a zis: „Vă rog luați o clipă loc, să termin lecția”. Mi-a plăcut răspunsul lui; se vedea că nu-l poate sufla vântul prea ușor. Unul dintre copii analiza un text gramatical și, la un moment dat, s-a oprit oarecum descumpănit. Am intervenit eu, dându-i o mână de ajutor. Scurtu m-a privit insistent, gata să-mi spună ceva, dar, deodată, a tăcut. La a doua intervenție a mea, el ne-a fulgerat cu ochii și ne-a zis: „Să fiți voi ai naibii! Acesta nu-i nepotul lui Teofănescu, acesta-i Istrate de la Iași”.

De atunci au devenit cei mai buni prieteni. După război au continuat să-și întrețină aceste relații prin corespondență și vizite reciproce. Din scrisori se poate desprinde faptul că ei făceau un adevărat schimb de păreri pe planul cercetărilor lingvistice. Își trimiteau tot felul de materiale, cărți rare, greu de procurat, se interesau de unele personalități din domeniul lor, își dădeau întâlniri la diverse manifestări.

În anul 1948, Gavril Istrate îi face o vizită în Parva, împreună cu întreaga familie. A plecat din Nepos cu căruța, pentru că alt mijloc de transport nu a avut. Acolo o cunoaște pe Ileana, soția lui Vasile și pe fiica acestuia, Voichița, o viitoare doctoriță pe care avea s-o întâlnească veri la rând, la Sângeorz, unde își avea slujba. Petrecerea în aer liber, pescuitul pe apa Rebrei le-a oferit un moment minunat de recreere

După 1950, întâlnirile lor au loc și la Cluj, în cadrul Institutului de Lingvistică, unde Vasile Scurtu avea calitatea de colaborator, întâlniri care se încheiau acasă la el, pe strada Bădescu, nr. 48, împreună cu alți invitați de seamă ca Dimitrie Macrea și George Giuglea.

Cele mai multe scrisori datează din perioada 1960-1968. Ele sunt importante pentru informațiile profesionale pe care le conțin, dar și pentru afecțiunea care s-a statornicit între cei doi oameni de cultură. De la formulele oficiale de adresare folosite la început, cum ar fi: „Stimate domnule profesor”, Vasile Scurtu trece foarte repede la cele amicale: „Frate Gavrilă” sau „Dragă Gavrilă”, care au o mare încărcătură sufletească. Nu uita niciodată să transmită salutări întregii familii, să facă urările de sănătate și să se intereseze de soarta copiilor bunului său prieten.

Gavril Istrate a urcat foarte repede în ierarhia profesională, s-a remarcat pe tărâmul lingvisticii și a istoriei literare, drept pentru care, Vasile

Scurtu îi purta un respect deosebit. Îl aprecia ca pe un profesor de înaltă ținută și cu un mare prestigiu în lumea universitară.

În scrisoarea din 2 septembrie 1963 i se adresează astfel: „Dragă Gavrilă, îți trimit cu poșta un fragment din lucrarea mea. Te rog ca în puținele momente libere pe care le ai să-l citești și să-ți faci observațiile pe pagina stângă, care-i goală. Oricât ar fi de severe aceste observații, nu mă supără, căci știu că vin, nu numai de la un om distins, specialist, ci și de la un prieten”.

Era lucrarea care avea să-i aducă un mare succes în lingvistica românească, dar și peste

hotare. Profesorul ieșean n-a întârziat să-i transmită felicitările binemeritate. Era mândru că, alături de Sever Pop din Poiana Ilvei, așeza și el o piatră prețioasă la temelie lingvisticii noastre.

Din scrisorile ultimei perioade reiese că Vasile Scurtu mergea foarte des la Parva, mai ales vara, când priveliștea montană era atât de atrăgătoare și găsea acolo liniștea de care avea nevoie. Acolo era o parte din sufletul lui, cu frumusețile și bucuriile copilăriei. Acolo erau frații și surorile sale, dar îi lipseau

părinții care trecuseră pe rând în lumea umbrelor. Îl atrăgeau meleagurile născăudene cu tot ceea ce aveau ele mai frumos.

Era nelipsit de la evenimentele importante din istoria acestui ținut. Participă ca invitat la „Centenarul Coșbuc” în 1966, la aniversarea lui Vasile Nașcu, 1967 și este prezent la întâlnirea de 40 de ani de la absolvirea liceului din Năsăud din octombrie 1965.

Sub acel „senin de Parva”, unde oamenii au impresia că sunt mai aproape de cer, îi făcea invitații atât de călduroase prietenului său Gavril Istrate: „Mă găsesc cu familia la Parva, unde te invit și te aștept cu drag”, sau „Eu plec cu familia la Parva pentru o lună. Dacă te abați pe acolo, ca întotdeauna, îmi face mare plăcere. Apa minerală are același efect ca și cea de la Sângeorz”. Era ultima lui scrisoare pe care o adresa prietenului său, pentru că, la 19 septembrie 1968 se stinge din viață, la numai 62 de ani.

Într-un ultim salut adus profesorului și cărturarului Vasile Scurtu, Nae Antonescu scria în „Cronica Sătmăreană”: „Prea tânăr și prea încrezător în Cronos spre a-și îngădui popas bilanțier în prestigioasa sa activitate didactică și științifică, el ne-a lăsat exemplul unei vieți de nobilă trudă închinată profesiei”.

Vestea morții i-a cernit toată ființa, lăsându-i un mare gol în suflet. „Nu ne vine a crede că poate fi adevărată vestea tristă care a ajuns până la noi, scrie Gavril Istrate. Încercăm un sentiment neobișnuit la gândul că nu vom mai vedea niciodată pe unul dintre prietenii cei mai aleși”.

Din cele 35 de scrisori pe care Vasile Scurtu le adresează prof. universitar Gavril Istrate în 23 de ani, se desprinde ideea că cei doi oameni de cultură au fost prieteni foarte buni. I-a unit sentimentul dragostei de carte, al apartenenței lor sociale și al idealurilor de care au fost animați.

Mircea Daroși



Lirica

Sânul mamei

A pământ bogat și reavăn mirosea,
A pământ sfințit de raze-nvăpăiate
Și a rouă descântată-n vas de peruzea,
Pentru leacul suferințelor dintâi;

Mirosea și a tinere ierburi de leac
Strânse din adâncul adânc al
pădurilor,
Și a mireasmă de roșie petală de mac
Scuturată în poala tăcutelor holde;

A pere coapte mirosea, a miez de nuci
bătute,
A struguri busuioacă și proaspătă
otavă
Cosită ș-adunată în doinele știute;
A holdă secerată și a pâine aburindă,

A busuioc, din struțul popii, mirosea,
A cald omăt ce-nfășura întinsul,
În care sfântul bob de grâu se odihnea
În tihna pregătirii de nouă încolțire;

A liniște de prunc blagoslovit,
A rugăciuni și-a nopti cu lampa trasă,
A tânăr trup în lacrimă sfințit,
Când nu răzbea să curme întreaga
suferință.

Sfântă menire

Sfântă ți-a rămas
menirea pe pământ –
de a duce firul vieții,
cum datu-s-a poruncă,
la început de lume.
Somn bun în brațele tale –
leagăn ocrotitor
pentru fiecare vlăstar.

Când ai plecat, dorită maică,
un gol imens prăbușitu-s-a în mine
și rădăcini a prins,
în lutul care sunt;
Am vrut să-l izgonesc,
în hăuri depărtate,
să port mereu în minte
Icoana dumitale.

Pe albele cărări,
întâmpini îngeri buni;
le spui povești trăite ...
senină, împăcată,
pui blidele stelare,
pe mese înflorite
și-mparți la toți alune,
crezându-te cu noi.

În fiecare seară,
rostesc o rugăciune –
cântec străvechi deprins
în fragedă pruncie;
Învățătura dreaptă
și eu am răsădit-o,
Cu gând ca să sporesc
Cereasca bogăție.

Veronica Oșorheian

(Din volumul *Anotimpul macilor*,
Editura Ecou Transilvan, 2018)

Eseu

CÂTE CEVA DESPRE NAȘTERE

(fragment dintr-un volum în curs de apariție)

Ne place să afirmăm că aceasta este un dat, subiectul neputând în nicio privință să o influențeze. Așadar, din acest punct de vedere, obiectivă. Nimeni nu și-o poate alege, în ceea ce privește condiția materială, apartenența la un spațiu geografic, național ori de mentalitate, la fel cum și familia de sorginte ne este dată, fiecărui dintre noi, în parte. Mai târziu, se poate trece la o opțiune, la o influențare a ... predestinării, la o eventuală punere la îndoială și căutare a ieșirii, respectiv a cuceririi unei noi forme ori alte spații, geografice ori de limbă, precum și apartenența sau recunoașterea la o anumită mentalitate. Dar nici asta nu face parte propriu-zisă a temei pe care ne-am propus-o.

Nu poți fi mândru de apartenența la un anumit popor ori la o limbă, acestea sunt bunuri pe care le-ai primit, fără depunerea vreunui efort. Românii nu pot fi mândri de faptul că sunt români, decât într-un context care s-ar referi la devenirea lor de-a lungul istoriei, de un portret național până la care se va fi muncit mult, atât individual, cât și colectiv. La fel și cu neamțul: degeaba zice el, *Made in Germany* este cartea mea de vizită, explicația aceasta are aplicație doar la nivel național, un individ care nu a făcut nimic activ în acest sens nu este îndreptățit să fie, sub acest aspect, mândru. Dar nimeni nu-i poate interzice, nici unuia nici celuilalt să fie mândri de apartenența lor națională ori de altă natură. Altfel însă cu părinții, ori cu cei care lucrează în domeniul educației. Aceștia rămân îndreptățiți să fie mândri de copiii, respectiv de elevii lor ori de foștii lor elevi.

Nașterea este miracolul în fața căruia omul se face mic, în mărginirea lui, dar și cel în fața căruia bucuria trăirii lui capătă dimensiuni nemărginite. Fără deosebire de apartenența religioasă, socială ori națională. Diferențele încep la nivel de interpretare, de punctare a etapelor importante din viața noului născut. În vreme ce la români, botezul are loc, după un obicei mai vechi, pe când nou-născutul împlinște șase săptămâni (ortodoxism), la reformatii (evangheliști) de aici, din Germania, de multe ori aceasta opțiune este lăsată copilului (subiectului) însuși, evenimentul se amână, aspect care permite o asemănare cu practica pentecostală de la noi. Cele șase săptămâni de până la botez se explică și prin convingerea că mama (lăuza) trebuie să aștepte trecerea lor pentru a primi molifta, practică de natură religioasă. Totodată, proaspetei mame îi este necesar acest răgaz pentru refacerea organică după actul nașterii. Deunăzi, într-o convorbire telefonică avută cu un bun prieten, acesta îmi spunea că în curînd va merge la o petrecere dată de un coleg de muncă, care urmează să serbeze tăierea moșului la propriul copil (practica aplicată încă în Oltenia, Muntenia și Moldova, în ziua când copilul împlinște un an). Deși de sorginte păgână, practica continuă și în zilele noastre. Despre tăierea împrejur, tradiție de sorginte biblică veche, nu vrem să amintim decât doar în trecere. Așa că o să trecem la un aspect mult mai lumesc: dimensiunile botezului ca act sărbătorit oarecum la fel, fie că acesta se întâmplă în biserica catolică, ortodoxă ori luterană. Deosebiri apar la nivelul darurilor, cadourilor. Nu demult, am aflat că pe Valea de sus a Someșului Mare, ca să nu ne restrângem la o singură localitate, se cinstește (aproape) ca pe la nunți. Cadouri multe și mari, și în bani (grei,

am mai adăuga noi). Altfel în *Vest*: evenimentul este sărbătorit cu însemnătatea care se cuvine, însă darurile sunt voit mai modeste. Iar participanții se reduc de obicei la familie și prieteni foarte buni. Există, de bună seamă, mai multe explicații, una dintre ele fiind faptul că tot ceea ce aparține de un obicei creștin întâmpină în ziua de astăzi, aici, o rezistență însemnată. Germania este condusă de Partidul Creștin și Democrat (CDU) în coaliție cu Social-Democrații (SPD), astfel că aici practica merge mai departe. În Franța însă, unde biserica și statul sunt separate de mai bine de un secol, laicismul s-a propagat într-o asemenea măsură, încât multe biserici au trebuit să pună lacăte pe uși, și asta într-o țară în care aceste clădiri semete dădeau grandoarea locurilor, așezărilor umane, fie ele sătești ori citadine. Pe de altă parte, în țările vestice catolice cu tradiție, în primul rând Italia și în Spania, obiceiurile își văd mai departe de cursul obișnuit, ba mai mult, aici s-a dezvoltat începând cu anii 1990 și o infrastructură ortodoxă românească, bisericile de acest fel înmulțind-se pe măsura trecerii timpului. Mă întreb dacă și acolo, participanții la sărbătorirea botezului sunt la fel de generoși până la exagerații în ceea ce privește consistența cadoului. Oare de unde atâta „opulență”? Se scapă din vedere, cu siguranță, faptul că pentru unii acest obicei a devenit un *musai*, chiar dacă posibilitățile pe care aceștia le au sunt limitate ori chiar foarte restrânse... Dar nu vrem noi aici decât să constatăm și nu să criticăm, cum mai-mai că mi-ar sta pe vârf de ... peniță.

Convingerea ortodoxă, că bebelușul nu are voie să fie scos afară (între oameni) înainte de Botez, cum credeam eu inițial, era eronată. Aceasta se referea la mamă, care, 6 săptămâni, adică în perioada de lăuzie, în refacere fiind, nu apare în public. Între timp cred că aceste restricții au pierdut teren și în România, în primul rând în mediul urban, canoanele fiind, cu siguranță, mai greu de ignorat la țară.

Despre înfășurarea bebelușului, dacă aceasta este recomandabilă să nu, nu vrem să comentăm aici, mai ales că părerile sunt împărțite. Cert este că, în vreme ce în România practica aceasta era la ea acasă, prin anii 1990, când am venit împreună cu soția în Germania, aici, dimpotrivă, ea nu se aplică. Între timp, exista păreri pro și contra înfășurii în România, iar aici o ușoară tendință de întoarcere la forma veche, practică cu multe decenii în urmă. Așadar, se constată nesuprapunerea de timp, o defazare, un contratimp al practicării înfășurării. Dar înainte de toate, nașterea este un miracol, care, în vremurile de astăzi este cu atât mai de admirat, cu cât, din păcate actul acesta a pierdut mult teren, cel puțin în Uniunea Europeană, rata natalității fiind în majoritatea țărilor comunitare, negativă. Există din partea guvernului de aici intenția de a crea condiții atrăgătoare *familienfreundlich* (care să atragă tinerele familii), cum ar fi grădinițe cu program prelungit, astfel încât copiii de vârstă mică să fie înscriși într-o formă instituționalizată de îngrijire, respectiv de educație, iar părinții, inclusiv mamele, să poată meargă la serviciu. Din păcate această măsură parcurge un proces de răspândire prea lent, politicienilor le-a trebuit prea mult timp pentru a oferi cadrul legislativ,

(continuare în pag. 8)

Damaschin Pop-Buia

CÂTE CEVA DESPRE NAȘTERE

(fragment dintr-un volum în curs de apariție)

(continuare din pag. 7)

iar mai apoi crearea infrastructurii. Mai mult succes au avut în acest sens francezii, unde, în afară de forma creșei, cunoscută și la noi în România, mai există și posibilitatea îngrijirii copilului la domiciliul unei persoane calificată în acest sens. Bineînțeles în grupe mici. Or mai fi existând și alte forme pe care noi nu le mai amintim aici. Cert este că, de mai mulți ani, în țara lui Voltaire, rata natalității este pozitivă în raport cu cea a mortalității, lucru demn de menționat! În Germania lucrurile stau invers, iar în România, citesc în ziarul *Gândul*, situația este asemănătoare.

Când mă gândesc la naștere îmi răsare în minte o imagine tulburătoare, trăită în filmul *Ion*, ecranizarea romanului cu același nume al marelui Rebreanu. Ana, aducând viață (născând) pe câmp și pe mama-soacra tăind ombilicul fătului... Tulburătoare imagine. Cât despre cum are loc actul ca atare, cred că este de prisos să mai adăugăm ceva. Un lucru însă este clar, legătura țărânului (român) cu natura era una temeinică, lucrurile se întâmplau în modul cel mai natural, care, dacă sunt privite prin perspectiva posibilităților actuale, erau, fără doar și poate, primitive. Mi-a atras atenția un scaun special, conceput în scopul nașterii, în muzeul din orașul Esslingen (unde lucrez) vizitat cu mulți ani în urmă. Arăta cam precum cel din imaginea următoare:

Despre înfășurarea copilului mic, sau a bebelușului, dacă vreți, se observă aici tendința întoarcerii la clasic, chiar dacă părerile, pro și contra, sunt împărțite. O tânără colegă de serviciu, care urmează în viitorul apropiat să nască, îmi confirmă aceasta întoarcere înspre *einwickeln* printr-un cuvânt nou (provenind probabil din limba engleză) *pucken*, că, nu-i așa?, sună mai ... modern. Altfel în România, din câte citesc în vasta lume a internetului: aici tendința este de desprindere de clasic, tinerele mame dând libertatea copilului, prin desființarea înfășurării, nemaiaPLICAREA lui. Contratimp între unii și alții, și nu se știe care sunt de partea cea mai bună...

Un lucru însă rămâne comun celor două tabere: îngrijirea copilului, atenția acordată creșterii și educării lui, a câștigat enorm în importanță, timpul părinților investit în îngrijirea, creșterea și educarea copiilor este incomparabil mai mare cu cel din vremurile în care generația mea, cei născuți în jurul anului 1960-1970, vedeam lumina zilei și ne petreceam fericita copilărie între școală, munca la câmp, „bătând” mingea („hapucu”) de fotbal în curtea școlii, ori bucuroși că putem intra la un film „american” cu „nemți”, cum îi plăcea poreclitului „Paramon” (derivat de la *Paramount*), să spună. Este vorba despre operatorul care se ocupa de aceasta activitate culturalizatoare, cum era ea

socotită la vremea aceea cinematografia, mai ales la sat. Eram, după o expresie din parte locului, lăsați „în plata Domnului”, în zilele în care, se-înțelege, nu aveam obligații de ajutorare a părinților. De la, în germană, așa-numitul scaun de naștere (*Geburtsstuhl*) ori de la nașterea la munca câmpului din romanul lui Rebreanu, până la condițiile moderne de astăzi, distanțele sunt mari, aproape astronomice. Clinicile specializate au în dotare tehnica de ultimă oră, concurența din domeniu este de asemenea un factor catalizator în dezvoltarea secțiilor de maternitate din spitale ori clinici private. Iată cum arată un scaun de naștere din zilele noastre:

Imaginile vorbesc de la sine, nu mai trebuie comentate. Nu vrem să ne referim la tehnicile de naștere, respectiv de asistență activă a acesteia (de la cezariană până la metodele de luare a fătului cu ajutorul unui instrument „clește”, cum este numit în germană. În afară de aceasta domeniul este unul specializat, așa că nu ne aventurăm în darea de detalii care ar putea crea

confuzii. În schimb amintim că, atât aici, ca și în România, moașa joacă un rol foarte important, la fel cum importante sunt și cursurile pregătitoare, în care viitoarele mame învață lucruri practice legate de naștere dar și de felul în care se vor comporta în calitate de mame. Mai mult, li se dă și viitorilor tați posibilitatea de a participa la acestea, ori cel puțin la o parte dintre ele. De asemenea, acestora din urmă li se dă și ocazia/posibilitatea de a asista la aducerea pe lume a propriului copil. Pe *Homepage* „Fundatiei Crucea Albă” citesc următoarea observație:

De câțiva ani s-a născut o mișcare tăticească din ce în ce mai activă: bloggeri, activiști, tați-model, coaches și stay-at-home dads povestesc cum au renăscut ca bărbați în momentul când au devenit părinți și despre cât de fericiți sunt în rol de părinte egal implicat în creșterea și îngrijirea copiilor, ba chiar unii dintre ei și-au asumat rolul de părinte principal în timp ce mama lucrează 16 ore pe zi. Deduc astfel că, între timp și în țara noastră, rolul tatălui în raportul cu familia și copilul a câștigat în însemnătate. Există nu numai concedii de maternitate, ci, de mai multă vreme, și unul de ... paternitate, de care tot mai multe familii fac uz. Astfel, tatăl se ocupă de copil și mama merge la serviciu. Cine și-ar fi putut închipui asta în România anilor 1980? E adevărat, pe vremea aceea, când Ceaușescu, după vizita în China, încuraja natalitatea până la interzicerea prin decret a întreruperii

sarcinii, femeile însărcinate se bucurau de program de lucru redus, dar după concediul de maternitate excludea posibilitatea ca soțul să poată intra în astfel de scheme. Miracolul nașterii a fost și a rămas până în zilele noastre cel mai complet spectacol, cea mai împlinită trăire. Și asta fără a ne referi la o eventuală deosebire la nivel național ori de rasă umană. Puritatea și frumusețea celor proaspăt veniți pe lume trece aceste granițe, care, din păcate, se pot regăsi mai târziu, chiar dacă eforturile depuse în direcția stăpîririi lor sunt mari. Dar să părăsim noțiunea de naștere asociind-o speranței, inocenței, (re)înnoirii, noului, frâna îmbătrânirii, lăncezelii într-un conservatorism care poate înfrâna inovativul etc., etc. și să ne referim, în trecere, la încă o conotație importantă: Fără naștere, nici o referință la *renaștere*. În germană circulă vorba *früher war alles besser* (înainte totul era mai bine), îndrăgită de categoria celor mai în vârstă, care au nostalgia propriului trecut, idealizat, precum sunt și eu tentat să o fac, când mă refer la copilăria măiereană, pe care o numesc „fericită”. Până și fiica mea, între timp trecută de 7 ani la cei majori, spune despre propria copilărie că a fost una frumoasă,

la interferență cu lumea ...virtuală (digitalizarea și computerizarea fără de care astăzi viața noastră nu ar mai fi de imaginat). Mai mergeam la prietena din vecini, să o chem la joacă, și anume *per pedes*, nu aveam încă *Smartphon*-ul cu care să-i fi scris un mesaj pe *WhatsApp*, ori să comunicăm prin *Facebook*. În acest pericol, acela de a vedea trecutul propriu mai bun față de vremurile actuale, sper că nu am căzut și eu, ori dacă da, atunci fără îndârjire față de valorile de astăzi, care, cu siguranță, sunt altele și percepția lor este diferită de la o categorie de vârstă la alta. Generația tinerilor de azi (*generația Facebook*, cum o numește sociologul Vasile Sebastian Dîncu, cu care - în trecere fie spus - am împărțit o garsoniera în vreme liceului născădean) are calitățile ei, totul este ca între ea și cele mai de ... ieri să aibă loc schimbul potrivit: unii cu noul, ceilalți cu experiența, împletirea acestor două elemente fiind un garant al mersului înainte și al unei comunicări constructive. Nașterea și Renașterea fac, după cum atât de bine se știe, și tema biblică, Învierea Domnului (Paștele) jucând un rol capital, mai ales în rândul ortodocșilor. Amintirile mele legate de această mare sărbătoare sunt încă vii, de parcă ieri-alaltăieri asistam la „trecerea pe sub aer”, ori înconjuram biserica, pătruns de fiorii miracolului Învierii! Dar să nu insistăm, altfel apare riscul referințelor de ordin creștinesc și nu asta își propune excursul nostru. Un lucru tot vreau să-l amintesc aici: un văr foarte drag de-al meu povestește că, copil fiind, avea convingerea că Isus Hristos este român, nici nu putea să-l gândească și să-l simtă altfel... (...)

Damaschin Pop-Buia
(Ostfildern, februarie 2020)

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN

Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Iacob Naroș, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa, Viorel-Daniel Partene.

Acest număr apare cu sprijinul financiar al Primăriei Maieru.

Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania), Alex Pop (SUA)

Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.

Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD

Machetare: Viorel-Daniel Partene

E-mail: icu_craciun@yahoo.com

Tehnoredactare computerizată și tipar: REVOX INTERNATIONAL PROD SRL, Bistrița,
Str. Gen. Grigore Bălan, nr. 25, tel: 0263 231 341 ISSN 1224 - 643

Învățământ

CUIBUL VISURILOR

Sport

Cultură